

RECURSOS FORESTALS

RECICLAR EL BOSC

Un moment de la neteja del bosc de Sant Pere de Torelló. A la dreta, la central tèrmica d'aquest poble, que funciona amb biomassa. PERE TORDERA

a
ara

El bosc desaprofitat

Catalunya podria treure molt més rendiment dels seus boscos, tant per obtenir fusta com per generar energia renovable

ALBERT PUNSOLA

Dos milions d'hectàrees del territori català són forestals i, d'aquestes, 1,3 milions són boscos. Aquestes xifres són exhibides de vegades amb l'orgull de qui posseeix un patrimoni intocable, però en realitat el bosc s'ha de tocar. De fet, és imperatiu explotarlo racionalment perquè sobrevisqui. "El bosc ha crescut molt i s'ha fet tan dens en alguns indrets que és més fàcil que s'activin els elements patògens", assenyala Josep Escorihuela, director general del Medi Natural i Biodiversitat de la Generalitat.

No menys important és la qüestió dels incendis. "Aquesta és una gran amenaça sobretot quan són recurrents en un lloc on la pluviositat és dèbil, ja que arriba un moment en què el bosc no es regenera", explica el director general. L'explotació ordenada dels recursos forestals és un factor de prevenció dels focs. Igualment el fet d'obrir clarianes i deixar espais de pastura entre la densitat arbòria excessiva té conseqüències positives en la fauna: "sense llum i espais oberts la biodiversitat acaba disminuint".

Avui només s'aprofita el 15% del volum de fusta que creix cada any als boscos catalans. És un volum enorme que s'ha estimat en 33 milions de metres cúbics. Aquesta situació és històricament nova. Fins a mitjan segle XX, al medi rural tot hom feia servir la llenya per escalfar-se i cuinar i hi havia molts serradors i ebenistes i grans empreses explotadores. Als anys 60 tres importants papereres s'encarregaven d'extreure biomassa com a recurs per a la seva activitat.

Com hem arribat aleshores a la situació actual? Segons Pere Navarro, enginyer forestal de l'àrea d'aprofitaments fusters i biomassa del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya (CTFC), "des de fa un mínim de vint anys, el mercat de la fusta ha registrat una tendència de tancament d'empreses que s'ha fet més evident a partir de l'inici de la crisi econòmica actual". A aquesta tendència hi han contribuït els elevats costos d'explotació, a causa de l'augment dels jornals i del combustible.

Així, progressivament, s'ha deixat d'invertir en els recursos adequats per fer aquestes feines. Tot plegat ha fet que els aprofitaments forestals a Catalunya tinguin una rendibilitat econòmica baixa. "I si hi afegim pèrdua de població rural

durant les últimes dècades i canvis en la percepció del bosc com a recurs, el conjunt ens dona menys aprofitament", segons Navarro. Ell pensa que seria bo que la gent s'adonés dels beneficis socials, econòmics i ecològics d'una bona explotació.

Josep Escorihuela creu que "els problemes de desforestació de les selves tropicals ha influït molt negativament en l'opinió pública. Moltes persones han interioritzat la idea que talar arbres sempre és negatiu, i això no és veritat". Els propietaris coincideixen a assenyalar que cal un canvi de mentalitat i que falta coneixement de la realitat d'aquests ecosistemes.

Josep Maria Tusell, enginyer forestal del Consorci Forestal de Catalunya, pensa que "la gent ignora els importantíssims serveis ambientals que presta el bosc, com són la fixació de CO₂ i la retenció d'aigua, i és poc conscient que cal intervenir-hi per garantir que continuarem tenint aquests serveis en el futur".

Més enllà de la percepció social, cal esmentar també la gran quantitat de fusta il·legal que entra a Europa –unes 350.000 tones anuals– que enfonsa els preus. Els propietaris tenen serioses dificultats per assumir

Exemple

Calor i electricitat a la comarca de l'Alt Urgell

CatalunyaCaixa, l'operadora energètica Enerpellet i el Consell Comarcal de l'Alt Urgell promouen al municipi de Montferrer i Castellbò la que serà la primera planta de biomassa multiproducte a Catalunya. A més de generar calor i electricitat, també produirà floc, pèl·let i estella. La calor que es desprèn en el procés de producció d'electricitat s'aprofitarà per assecar la biomassa i, per tant, es guanyarà en eficiència energètica. En conjunt, s'estima que la utilització de la biomassa per generar calor i electricitat estalviarà l'emissió de 50.500 t de CO₂ l'any. La planta explotará unes 60.000 hectàrees forestals de propietat pública i privada de la comarca i crearà uns 130 llocs de treball. Aquests llocs comprenen tots els processos de l'activitat de la planta, des de l'extracció de la biomassa (quadrilles forestals, transportistes, enginyers) fins als treballs propis de la planta (operaris i administració).

les actuacions que farien falta al bosc: “entrar a desbrossar o a tallar uns pins que ja són massa alts té un cost superior al valor de mercat d’aquesta fusta”, indica Josep Maria Tusell.

Calor i electricitat

Un altre aprofitament possible de la biomassa és la producció de calor i electricitat. D’un temps ençà al Bages, el Lluçanès i la Cerdanya, entre altres, s’està estenent l’ús de calderes que serveixen per escalfar habitatges, però també ajuntaments, poliesportius i escoles. L’Institut Català d’Energia destina uns dos milions d’euros anuals a incentivar aquest tipus de calderes, i sol rebre, també cada any, unes 600 sol·licituds d’instal·lació.

Pel que fa a la producció d’electricitat, actualment hi ha una planta en servei a Móra d’Ebre i 10 més estan en una fase avançada dels tràmits administratius. Totes sumen uns 88 MW de potència instal·lada. Cal afegir-hi encara una desena més de projectes.

Com s’ha demostrat al centre i al nord d’Europa, l’explotació de la biomassa revitalitza l’economia rural. És un efecte que no passa desapercbut en temps de crisi tenint en compte el despoblament i empobriment de certes contrades del nostre país. “Cada 7.500 tones de fusta mobilitzada poden crear entre 7 i 8 llocs de treball directes a l’any en les tasques d’aprofitament forestal i en la gestió dels centres de logística; aquestes xifres suposarien una superfície forestal gestionada que pot anar de 230 hectàrees a 460 anualment”, explica Pere Navarro.

L’actual govern de la Generalitat aposta per l’energia produïda a partir de la biomassa però ha de concre-

tar els objectius en aquest àmbit en el nou pla d’energia en què es treballa en aquests moments, i que hauria d’estar enllestit a inicis del 2012. És possible que, a diferència de la solar o de l’eòlica, el sostre de l’energia produïda amb biomassa forestal a Catalunya sigui més baix, però tot suma. I més quan la Unió Europea s’ha fixat com a objectiu que el 20% de l’energia sigui d’origen renovable a finals d’aquesta dècada.

El repte radica ara a portar a terme una explotació guiada pels experts, i amb la col·laboració de tots els agents implicats, que a mitjà termini permeti crear un mercat viable. Aquesta explotació ha de ser rendible i sostenible. Sobre aquest últim punt no hi ha perill: “qui aprofita el bosc per extreure biomassa és el primer interessat que n’hi hagi per a altres anys. Si no, se li acaba el negoci”, conclou Pere Navarro.

Generació d’energia amb biomassa a Catalunya

Projectes en servei (en gris) o en tràmit energètic

UBICACIÓ	TIPUS	POTÈNCIA (MW)	TIPUS CONSUM	VOLUM CONSUM*
Móra d'Ebre	Producció elèctrica	0,5	Closca d'ametlla	2.000
La Sénia	Producció elèctrica	12,2	Residus de la indústria del moble, biomassa agrícola i forestal	88.000
Les Borges Blanques	Termosolar mixta	22,5	Cultius energètics i biomassa forestal	67.000
St. Pere Torelló	Producció elèctrica i xarxa de calor	5,5	Cultius energètics i biomassa forestal	60.000
Barcelona	Producció elèctrica i xarxa de calor	2,0	Poda municipal	16.000
Mollerussa	Producció elèctrica	2,0	Cultius energètics i biomassa agrícola	14.000
Massanes	Producció elèctrica	10,9	Forestal	100.000
Juneda	Producció elèctrica	17,0	Cultius energètics i biomassa forestal	130.000
Olius	Producció elèctrica	2,0	Forestal	25.000
Les Borges Blanques	Cogeneració i biomassa	3,1	Cogeneració + pinyolada	30.000
Talavera	Producció elèctrica	10,0	Biomassa agrícola i forestal	90.000

* (TONES/ANY) FONT: ICAEN

Les claus
La massa forestal com a recurs

1

De què es compon la biomassa forestal?

De tots els productes i restes que provenen dels treballs de manteniment i millora de les masses forestals, de les tallades de peus d’arbres fusters i dels subproductes generats per les indústries de la fusta.

2

És renovable l’energia que produeix?

Sí, en la mesura que el bosc és capaç de regenerar-se i en aquest sentit contribueix a reduir l’ús de combustibles fòssils. Per tant, incideix positivament en la lluita contra el canvi climàtic.

3

Genera emissions la combustió de la biomassa?

Sí, però el CO₂ alliberat en el procés de la combustió es compensa amb el CO₂ absorbit per la mateixa biomassa durant la fotosíntesi. Això vol dir que el balanç de CO₂ és neutre.

4

Per què és interessant explotar la biomassa forestal?

Perquè suposa una millora ecològica i paisatgística dels boscos i ajuda a la prevenció dels incendis. I, d’altra banda, perquè té repercussions positives en l’economia local, ja que genera llocs de treball.

enbreu

TEMPORADA DE BOLETS

El concurs de bolets de Berga es declara desert

La temporada de rovellons comença fluixa. F. MELCION

Les altes temperatures de finals de setembre i la falta de precipitacions van determinar el concurs de boletaires de Puigventós, que, per primera vegada en 55 anys d’història, no va repartir el primer premi. Els seus premis se’ls van endur un cistell de rovellons de 16,9 quilos i un de llenegues de 5 quilos. Els boletaires adverteixen que la temporada podria ser fluixa si no canvien les condicions climatològiques.

OBESITAT

Dinamarca grava els productes greixosos i poc saludables

Dinamarca va incorporar dissabte una taxa que grava els productes que contenen més d’un 2,3% de greixos saturats. Amb aquesta mesura inèdita, que ha rebut el sobrenom d’*impost als greixos*, el govern danès vol reduir el nombre de persones obeses i les morts prematures a causa de malalties cardiovasculars. L’impost afectarà productes de consum bàsic, com la llet, el formatge o la mantega, que augmentaran de preu en un 17%. També gravarà els menjars precuinats, les carns i els olis. Alguns científics ja han manifestat que hidrats de carboni, sal i sucres refinats poden ser més perjudicials que els greixos.

RECERCA

La mida del penis dels ratolins condiciona la seva reproducció

Un estudi sobre l’ecologia del comportament i la sociobiologia de les rates de camp apunta que la mida dels seus genitals explica la seva superioritat respecte la d’altres ratolins, com recull la BBC. La recerca, duta a terme per la Universitat de Liverpool, indica que els ossos del penis dels mascles dominants són més amples. Els experts no han determinat la funció d’aquest os (present en la majoria de mamífers, excepte els humans), però defensen que la competència entre animals de la mateixa espècie podria haver impulsat les adaptacions a l’anatomia genital per millorar les possibilitats de reproduir-se.